

REGIONALNA DYREKCJA LASÓW PAŃSTWOWYCH
W OLSZTYNIE

PROTOKÓŁ

**Z POSIEDZENIA NARADY URZĄDZENIOWEJ
DLA NADLEŚNICTWA MRĄGOWO**

W CELU USTALENIA WYTYCZNYCH DLA PRZEPROWADZENIA TERENOWYCH PRAC URZĄDZENIOWYCH
I UZGODNIENIA OGÓLNYCH ZASAD
DO OPRACOWANIA PLANU URZĄDZENIA LASU
na okres od **01.01.2027 r.** do **31.12.2036 r.**

Mrągowo, 28 luty 2025 r.

A. Wytyczne w sprawie organizacji prac urządzeniowych.

Obowiązek sporządzenia planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa wynika z ustawy o lasach z dnia 28 września 1991 r. Zadania gospodarcze zaplanowane w planie urządzenia lasu muszą także uwzględniać przepisy określone w ustawach: prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r.; o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r., o dostępie do informacji publicznej z dnia 6 września 2001; o ochronie baz danych z dnia 27 lipca 2001 r.; o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko z dnia 3 października 2008 r.; o planowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r.; o leśnym materiale rozmnożeniowym z dnia 7 czerwca 2001 r. i innych. Za realizację zadań określonych w planie urządzenia lasu, zgodnie z obowiązującymi przepisami, odpowiada Nadleśniczy.

Na podstawie Zarządzenia nr 116 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 14 grudnia 2023 r., Dyrektor Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Olsztynie zwołał posiedzenie Narady Urządzeniowej, mającej na celu ustalenie i przyjęcie wytycznych do prac terenowych nowego planu urządzenia lasu, na lata 1.01.2027 do 31.12.2036. Posiedzenie Komisji odbyło się w dniu 28.02.2025 r. w siedzibie Nadleśnictwa.

Skład Komisji:

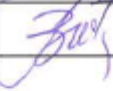
Przewodniczący: Wojciech Matuszak - Zastępca Dyrektora ds. Gospodarki Leśnej RDLP w Olsztynie

Lista obecności

Narada Urzędzeniowa dla Nadleśnictwa Mrągowo

28.02.2025 r.

lp	Imię i Nazwisko	Jednostka	Stanowisko	Podpis
1	Tomasz Szwajtko-Ogdenowicz	RDLP Olsztyn	Specjalista SL	
2	Marlena Sikorka	RDLP Olsztyn	Specjalista SL	
3	Andrzej Szwajtko	ZUL	Właściciel	
4	Robert Wójcik	Urząd H. Mrągowo	7-cie Burmistrz	
5	MAREK CIEPIELA	RDLP Olsztyn	Kierownik ZP	
6	Marcin Kowalczyk	KP PSP m.wo	Kierownik sekcji ds. gospodarki leśnej	
7	Carla Wieroch	Stowarzyszenie Lwz Grupa	Prezes	
8	Hubert Szolankowski	Gmina Piski	Z-ca LpO	
9	Zofia Noziniak	Starostwo Pow. w Mrągowie	Wojewódzki Inspektor Nadleśnictwa	
10	Tomasz Paweł-Ładuchajski	Urząd Gminy w Mrągowie	Kierownik referatu	
11	Emilia Potoczna	Urząd Gminy w Mrągowie	Inspektor w.rol. LpO	
12	Włodzisław Strusiński	BULIGL Olsztyn	Dyrektor Oddziału	
13	Wojciech Matuszak	RDLP Olsztyn	Z-ca Dyrektora	
14	Wojciech Radziwiłł	BULIGL Olsztyn	Kierownik ZUL	
15	Wojciech Kowalczyk	ZUL Olsztyn	Kierownik ZUL	
16	Andrzej Kozłowski	BULIGL Olsztyn	Z-ca Dyrektora	
17	Tomasz Jędrzej	RDLP	Wzrost	
18	Łukasz Abramowicz	RDLP	Nadzorca ZS	
19	Adam Pietras	RDLP	Racjonalizacja	
20	Roman Kucharski	Koliba Kucharski "Sobótka" 1140	Właściciel	
21	Ewa Pietras	N-dus Mrągowo	Spec SL	
22	Marcin Piciński	N-dus Mrągowo	Inspektor Nadleśnictwa	
23	Gregorz Mężyński	N-dus Mrągowo	Spec ds. nadleśnictwa	
24	Paweł Wójcik	-/-	sekretny	
25	Stanisław Chodkowski	N. Mrągowo	specjalista SL	
26	Gabriele Wójcik	N. Mrągowo	p.o. spec. SL	

lp	Imię i Nawisko	Jednostka	Stanowisko	Podpis
27.	PANEL STYPIK	NADLEŚNICTWO MRĄGOWO	z-ca nadleśniczego	
28.	Jorostaw Błyskun	Nadlesnictwo Mrągowo	nadleśnicza	

1. Prace siedliskowe, w tym fitosocjologiczne.

Dla Nadleśnictwa zostało sporządzone opracowanie fitosocjologiczne wg. stanu na 01.01.2023 r. sporządzone przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej w Olsztynie. Natomiast opracowanie glebowo-siedliskowe obowiązuje wg. stanu na dzień 01.01.1999 r. dla obrębu Mrągowo oraz na 01.01.2004 r. dla obrębów Sadłowo I i Gązwa. Zostało opracowane przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Gdyni.

2. Informacja o podstawowych założeniach polityk zagospodarowania przestrzennego regionu dotyczących gospodarki leśnej i ochrony przyrody, z uwzględnieniem regionalnych strategii rozwoju oraz regionalnych programów ochrony środowiska;

Zasięg terytorialny Nadleśnictwa Mrągowo obejmują następujące dokumenty planistyczne.

Na poziomie krajowym:

1. Agenda na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030;
2. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030;
3. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)
4. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.
5. Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej.
6. Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko 2021 – 2027.

Na poziomie wojewódzkim:

1. Strategia Rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do 2030 r. (Uchwała nr XIV/243/20 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 18 lutego 2020 r.).

2. Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2030 został przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego nr XXIV/382/21 z dnia 16.02.2021 r.
3. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, który został przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego nr XXXIX/832/18 z dnia 28.08.2018 r.
4. Program Ochrony Środowiska Powiatu Olsztyńskiego do 2030 roku (Uchwała Rady Powiatu w Olsztynie Nr XXVIII/296/2021).
5. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Mrągowskiego na lata 2024 - 2030 z perspektywą do roku 2032 (Uchwała Nr VIII/43/2024 Rady Powiatu w Mrągowie z dnia 30 października 2024r.).
6. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Kętrzyńskiego do roku 2030

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa nie jest aktem prawa miejscowego – jest natomiast istotnym narzędziem do realizacji jednego z najważniejszych celów samorządu województwa jakim jest kształtowanie i prowadzenie polityki przestrzennej w województwie. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa jest aktem kierownictwa wewnętrznego wiążącym organy i jednostki samorządu terytorialnego.

Zapisy planu zagospodarowania przestrzennego województwa uwzględnia się w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego Gmin (planach ogólnych Gmin – od 1 stycznia 2026 r.).

Należy zaznaczyć, że strategię na szczeblu wojewódzkim uwzględniają branżę leśną ściśle związaną z przemysłem przetwórstwa drewna w szczególności przemysłem meblarskim.

Plan urządzenia lasu będzie uwzględniał obowiązujące plany zagospodarowania przestrzennego, oraz regionalne i lokalne strategię rozwoju ujęte w dokumentach planistycznych. Wykonawca wraz z Nadleśnictwem dokona przeglądu obowiązujących planów i strategii rozwoju.

Projekty planów zagospodarowania przestrzennego, a także projekty ich zmian i aktualizacji są na bieżąco opiniowane i uzgadniane przez Nadleśnictwo.

3. Podstawowe informacje z zakresu gospodarki leśnej prowadzonej przez nadleśnictwo, współpracy z lokalnymi samorządami i innymi podmiotami oraz roli nadleśnictwa w lokalnym rynku pracy;

Nadleśnictwo Mrągowo jest zaangażowane we współpracę ze szkołami i przedszkolami, Wojskiem Obrony Terytorialnej, organizacjami pozarządowymi (w tym Uniwersytetem Trzeciego Wieku, Stowarzyszeniem Dzieci Wojny, Komitetem Ochrony Orłów), samorządami, organizacjami oraz przedsiębiorstwami. Uczestniczy również aktywnie w działaniach związanych z szeroko pojętą edukacją przyrodniczo – leśną poprzez m.in. imprezy masowe oraz specjalnie przygotowane stoiska. Nadleśnictwo Mrągowo jest znaczącym na lokalnym rynku pracodawcą, bezpośrednio lub pośrednio umożliwiając zatrudnienie w takich sektorach jak zakłady usług leśnych, zakłady przetwórstwa drewna, zakłady stolarskie, przewoźnicy itd.

W ramach współpracy związanej ze sporządzeniem planu urządzenia lasu Decyzją nr 3/2025 z dnia 16 stycznia 2025 Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Olsztynie został powołany Zespół Lokalnej Współpracy, w którego skład wchodzi przedstawiciele lokalnej społeczności.

4. Realizowane przez nadleśnictwo działania i projekty środowiskowe, edukacyjne, turystyczne, infrastrukturalne, naukowe itp.;

Nadleśnictwo Mrągowo posiada bazę edukacyjną, na którą składa się m.in.:

- Izba edukacyjna w Leśnictwie Borowo
- Zielona klasa
- Ścieżka „Park Sorkwicki”
- Ścieżka „Borowski Las” z wiatą edukacyjną i miejscem na ognisko
- Ścieżka przyrodnicza „Jary Lampasza” w Jędrychowie
- Ścieżka „Źródełko miłości” zlokalizowana w sąsiedztwie Mrągowo nad jeziorem Czos
- Ścieżka ćwiczeń połączona ze ścieżką edukacyjną w pobliżu szkoły leśnej w Świętej Lipce
- Ścieżka „Na historycznej granicy Warmii i Mazur” w Świętej Lipce
- 4 miejsca biwakowe
- 9 miejsc ogniskowych
- 23 miejsc postoju pojazdów
- Program „Zanocuj w lesie” o powierzchni 1431 ha w części leśnictw: Reszel, Wola i Bredynki

- Sala narad w siedzibie nadleśnictwa

Dodatkowo Nadleśnictwo w zasięgu administracyjnym zainwentaryzowało 7 szlaków pieszych, 13 rowerowych, 2 kajakowe, 2 narciarstwa biegowego, 1 szlak zjazdowy oraz 2 samochodowych o łącznej długości około 437 km. Zostały one stworzone przez samorządy, PTTK oraz lokalne organizacje turystyczne.

Ponadto nadleśnictwo uczestniczy oraz sprawuje patronat nad różnymi formami aktywności sportowej (biegi na orientację, zawody lekkoatletyczne, zawody drwali itp.). Przyczynia się również do propagowania wśród społeczeństwa zalet korzystania z „darów lasu” (np. grzybów, jagód, dziczyzna).

Wykonawca naniesie na LMN oraz na „Mapę sytuacyjno - przeglądową zagospodarowania turystycznego” wszystkie zainwentaryzowane obiekty związane z rekreacyjnym zagospodarowaniem lasu, jak również liniowe elementy zagospodarowania turystycznego. (np. ścieżki konne, rowerowe, szlaki kajakowe, szlaki turystyczne itp.) Dodatkowo w opisie taksacyjnym „w informacjach różnych” wprowadzona zostanie informacja o dodatkowym przeznaczeniu gruntów.

5. Informacja o formach ochrony przyrody i funkcjach lasu, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów Natura 2000, rezerwatów przyrody wyznaczonych na gruntach w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa;

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa funkcjonują :

Lp.	Forma ochrony	Podstawa prawna utworzenia	Publikator	Uwagi	Pow (na gruntach w zarz. N-ctwa) [ha]
1	Rezerwat przyrody „Bukowy”	Zarządzenia Ministra Leśnictwa z dnia 18 grudnia 1954 r.	MP nr 123 z dn. 31 grudnia 1954 r., poz. 1781		8,64
2	Rezerwat przyrody „Dębowo”	Zarządzenia Ministra Leśnictwa z dn. 20 listopada 1954 r.	MP Nr 119 z dn. 22 grudnia 1954 r., poz. 1682		25,83
3	Rezerwat przyrody „Gązwa”	Zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dn. 4 lutego 1958 r.	MP nr 16 z dn. 15 marca 1958 r.,		204,37

			poz. 105		
4	Rezerwat przyrody „Piłaki”	Zarządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 9 października 1991 r.	MP nr 38 z dn. 21 listopada 1991 r., poz. 273		52,30
Razem 4 rezerваты przyrody o łącznej powierzchni 291,14 ha					
5	Obszar Chronionego Krajobrazu „Jezior Legińsko-Mrągowskich”	Rozporządzenie nr 159 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 19 grudnia 2008 r.	Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. nr 201, poz. 3151		6086
6	Obszar Chronionego Krajobrazu „Doliny Symsarny”	Rozporządzenie nr 161 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 19 grudnia 2008 r.	Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. nr 201, poz. 3153		1743
9	Obszar Chronionego Krajobrazu „Otuliny Mazurskiego Parku Krajobrazowego”	Rozporządzenie nr 158 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 19 grudnia 2008 r.	Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. nr 198, poz. 3109		1166
Razem 3 Obszary Chronionego Krajobrazu o łącznej powierzchni 8995 ha					
10	Natura 2000 „Puszcza Piska” PLB280008	Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków	Dz.U. 2011 nr 25 poz. 133		6894
11	Natura 2000 „Ostoja Piska” PLH280048	Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 12 stycznia 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Ostoja Piska (PLH280048)	Dz.U. 2022 poz. 418		4335
12	Natura 2000 „Gązwa” PLH280011	Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 29 sierpnia 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Gązwa (PLH280011)	Dz. U. z 2022 r. poz. 2095		337
Razem 3 obszary Natura 2000 o łącznej powierzchni 11566 ha					
13	Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Rzeka Babant i Jezioro Białe”	Rozporządzenie nr 23 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 9 sierpnia 2007 r.	Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. nr 122, poz.		2900

			1697, z 2007 r.		
14	Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Jeziora Sorkwickie”	Rozporządzenie nr 26 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 9 sierpnia 2007 r.	Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. nr 122, poz 1700, z 2007 r.		1506
Razem 2 Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe o łącznej powierzchni 4406 ha					

Dodatkowo na terenie Nadleśnictwa Mrągowo istnieją 41 strefy, na które składa się 1412,37 ha stref całorocznych stref okresowych, w tym:

- Orlik krzykliwy – 24 stref
- Bielik – 10 stref
- Bocian czarny – 4 strefy
- Kania czarna – 2 strefy
- Kania ruda – 1 strefa

Na gruncie nadleśnictwa jest również ustanowionych 14 pomników przyrody, w tym:

- 5 pojedynczych drzew
- 4 grupy drzew
- 5 głązów narzutowych

6. Informacje dotyczące zabezpieczenia przeciwpożarowego w lasach;

Nadleśniczy przedstawił informacje dotyczące zabezpieczenia przeciwpożarowego tj:

- Nadleśnictwo znajduje się w III kategorii zagrożenia pożarowego.
- W latach 2017-2024 r. **wystąpiło 14 pożarów** o łącznej pow. **0,87 ha**, były to pożary pokrywy gleby oraz pożary torfu.
- Na terenie nadleśnictwa znajdują się: dostrzegalnica PPOŻ, 14 punktów czerpania wody, punkt PAD, sieć dojazdów pożarowych o łącznej długości ok. 110 km oraz 2 bazy sprzętu ppoż.

7. Określenie potrzeb wskazywania obszarów zagrożonych uszkodzeniami: na gruntach porolnych, powodowanymi przez zwierzynę łowną, owady, grzyby, jemiolę, bobry, przemysł itp.;

Nadleśniczy przedstawił zagrożenia powodowane przez czynniki biotyczne takie jak zwierzyna płowa, bóbr, kornik drukarz, kornik ostrozębny, brudnica mniszka oraz szkody abiotyczne. Zwrócono również uwagę na szkody od łośia, które systematycznie rosną od 2022 roku. Natomiast jak chodzi o szkody wywoływane przez pozostałe jeleniowate (jeleń, daniel, sarna), to ich udział jest w miarę porównywalny na przestrzeni ostatnich lat.

Szkody abiotyczne podczas obecnego PUL dały o sobie znać szczególnie w 2022 oraz 2024 roku, pod postacią porywistych, huraganowych wiatrów. Szkody miały przede wszystkim rozproszony charakter, powodując przerzedzenia i powstanie luk w drzewostanach. Łącznie ilość wywrotów i złomów pozyskana w latach 2017-2024 wyniosła 105000 m³.

Poważnym problemem, z którym służba terenowa mierzy się w ciągu ostatnich lat jest także susza, która powoduje osłabienie drzewostanów z dużym udziałem świerka, a także wzmacnia ryzyko wystąpienia pożarów. Nadleśnictwo boryka się dużym problemem zamierania świerczyn, o czym świadczy fakt pozyskania 50 tyś. m³ posuszu od 2017 roku. Co więcej, w nadleśnictwie zaobserwowano zamieranie wydawałoby się odpornej na suszę brzozy. Wpływ warunków pogodowych w ostatnich latach, między innymi niedobór wód opadowych mógł spowodować osłabienie drzewostanów sosnowych (40% w udziale powierzchniowym Nadleśnictwa), co może przyczynić się do wzmożonego występowania oraz zagrożenia ze strony szkodników wtórnych (np. kornika sześciózębego, przypłaszczka granatka, cetyńców, żerdzianek, kornika ostrozębego).

8. Obszary zagrożone uporczywym występowaniem szkód.

Nadleśnictwo jest położone w strefie stałych ognisk gradacyjnych szkodników pierwotnych sosny, a zatem jest bezpośrednio narażone na wystąpienie gradacji oraz szkody ze strony foliofagów sosny. Niemniej w ciągu obowiązywania obecnego PUL nie zanotowano szkód w drzewostanach spowodowanych przez szkodniki pierwotne.

Należy również zwrócić uwagę, że udział drzewostanów rosnących na gruntach porolnych w nadleśnictwie wynosi ok. 10 % powierzchni leśnej. W drzewostanach tych istnieje stałe zagrożenie ze strony patogenów grzybowych, ze szczególnym uwzględnieniem korzeniowca wieloletniego.

9. Wybór metody inwentaryzacji zasobów drzewnych.

Przedstawiono informacje dotyczące metody inwentaryzacji zapasu bazującej na lotniczym skanowaniu laserowym ALS. Metoda ta przyczyni się do dokładniejszego określenia zasobności dla każdego z pododdziałów taksacyjnych na podstawie pozyskanej „chmury punktów”. Dodatkowo podczas nalotu zostaną uzyskane zdjęcia lotnicze. Określenie zasobności tą metodą zostało przetestowane w ramach programu Rembiofor i jest przewidziane jako alternatywna metoda inwentaryzacji zapasu w IUL.

10. Wykorzystanie zdjęć lotniczych przy sporządzaniu planu urządzenia lasu.

Podczas prac na sporządzeniu planu urządzenia lasu będzie wykorzystywana aktualna ortofotomapa. Jest to wszechstronne narzędzie podnoszące jakość prac urządzeniowych. Ułatwia dokonanie analiz przebiegu granic użytków gruntowych, linii energetycznych, dróg, naruszeń stanu posiadania itp. Wysokorozdzielcze zdjęcia lotnicze całego Nadleśnictwa umożliwiają również prowadzenie nadzoru nad lasami prywatnymi oraz stanowią doskonały materiał wyjściowy do wydawania opinii w sprawach planów zagospodarowania przestrzennego lub wyłączania gruntów leśnych z produkcji. Ortofotomapa będzie zawierać również zdjęcia wykonane w barwach bliskiej podczerwieni, które umożliwią analizę zdrowotną drzewostanów Nadleśnictwa.

Powyższe materiały zostaną wykorzystane w trakcie prac nad kompozycjami mapowymi.

11. Podział na obręby leśne oraz na leśnictwa.

W skład nadleśnictwa Mrągowo wchodzi trzy obręby leśne tj. obręb Mrągowo, Sadłowo I oraz Gązwa Podział na leśnictwa należy przyjąć zgodnie z propozycją Nadleśniczego.

12. Typy siedliskowe lasu oraz siedliska przyrodnicze.

TSL należy przyjąć zgodnie z operatem glebowo-siedliskowym oraz operatem fitosocjologicznym. W opisie taksacyjnym należy wprowadzić siedliska przyrodnicze zgodnie z istniejącą dokumentacją oraz możliwościami oprogramowania webTaksator. Na naradzie projektu planu (NPP) wykonawca przedstawi ewentualne rozbieżności.

TSL należy wprowadzić do opisu taksacyjnego dla wszystkich gruntów stanowiących użytek gruntowy „Ls”.

13. Zestawienie typów drzewostanów (TD) o kierunku ochronnym (dla siedlisk przyrodniczych w obszarach NATURA 2000) lub gospodarczym dla siedlisk leśnych.

Komisja postanawia przyjąć TD wg opracowania fitosocjologicznego. Ostateczne warianty zostaną przyjęte w trakcie obrad NPP.

14. Wieki rębności dla głównych gatunków lasotwórczych.

Wieki rębności dla gatunków głównych przyjąć wg poniższej tabeli. Dla drzewostanów niestabilnych oraz w uzasadnionych przypadkach wieki rębności dla konkretnych wydzieliń powinny być ustalone indywidualnie.

Gatunek	Wiek rębności
Db	140
So	110
Bk, Md, Js, Jw., Kl	100
Św	90
Brz, Ol, Lp, Gb, Db.c	80
Oś, Ol odr.	60
Tp, Olsz., Wb	40

15. Podział lasów nadleśnictwa na gospodarstwa.

Komisja przyjmuje następujący podział na gospodarstwa, zgodnie z IUL, na podstawie dominujących funkcji pełnionych przez lasy oraz przyjętego sposobu zagospodarowania.

W planie urządzenia lasu tworzy się następujące gospodarstwa:

1. gospodarstwo specjalne;
2. gospodarstwo lasów oddziaływania społecznego;
3. gospodarstwo zrębowe;
4. gospodarstwo przerębowo-zrębowe;
5. gospodarstwo odbudowy lasów niestabilnych.

Członkowie Rady ustalili, że nie będzie projektowane gospodarstwo przerębowe.

Kryteria zakwalifikowania drzewostanów do poszczególnych gospodarstw wynikają z Instrukcji Urządzenia Lasu.

Ostateczna liczba i kształt gospodarstw zostanie ustalona w oparciu o wyniki prac terenowych, przed przystąpieniem do tworzenia planu cięć.

Lista drzewostanów wchodzących w skład gospodarstwa specjalnego zostanie określona podczas NPP.

Do gospodarstwa lasów oddziaływania społecznego zostaną włączone wszystkie drzewostany o zwiększonej funkcji społecznej wskazane przez Nadleśnictwo po wcześniejszym zaopiniowaniu przez ZLW.

Gospodarstwo lasów niestabilnych zostanie określone po wykonaniu prac taksacyjnych.

16. Wytyczne w sprawie cięć rębnych w poszczególnych gospodarstwach oraz użytkowania przedrębного.

16.1 Użytkowanie rębne

Użytkowanie rębne należy planować zgodnie z „Zasadami hodowli lasu”. Należy pozostawić dotychczasowy podział na ostępy i obowiązujący kierunek cięć. Nawroty cięć przy rębniach zupełnych należy przyjmować zgodnie z ZHL.

Rębnie należy dobierać odpowiednio do założonych długookresowych celów hodowlanych w ramach poszczególnych gospodarstw, zgodnie z wytycznymi ZHL, uwzględniając przy tym, stosownie do potrzeb i możliwości, wiedzę nt. rozpoznanych siedlisk, w oparciu o aktualną dokumentację planistyczną, skład gatunkowy, zgodność z siedliskiem oraz stan zdrowotny.

W drzewostanach planowanych do użytkowania rębного, bez względu na rodzaj siedliska, mających nieregularny lub wąski kształt, uniemożliwiający zastosowanie elementów technicznych, przestrzennych i czasowych rębni złożonych, o powierzchni manipulacyjnej do 2 ha, zaleca się zaplanowanie zagospodarowania w oparciu o rębnie zupełną.

W drzewostanach zaplanowanych do użytkowania rębnią III A, w których udział dęba w typie drzewostanu wynosi 40% i więcej, należy zaplanować założenie gniazd i pozyskanie na poziomie 40%. Dla rębni III B pobór masy planować w wysokości od 30% do 60%, wartość określając odrębnie dla każdego drzewostanu w zależności od powierzchni zakładanych gniazd i potrzeb wykonania cięć na powierzchni między gniazdami.

Zgodnie z zarządzeniem 47/2023 dyrektora RDLP w Olsztynie, należy zwrócić szczególną uwagę na zasadność planowania cięć rębnych w olsach. Przy ewentualnym planowaniu jako wiodącą stosować rębnię IC, pozostałe rębnie w uzasadnionych sytuacjach.

Plan cięć oraz lista zrębów I roku planu zostanie uzgodniona przez wykonawcę z RDLP i Nadleśnictwem.

Na powierzchniach zrębowych, zgodnie z obowiązującymi wytycznymi, powinno się pozostawiać fragmenty starodrzewu stanowiące nie mniej niż 5% powierzchni manipulacyjnej. Dotyczy to drzewostanów zagospodarowanych rębiami zupełnymi i złożonymi.

Jednakże na podstawie dotychczasowych, wieloletnich obserwacji kęp starodrzewu, szczególnie o niewielkich powierzchniach, pozostawianych na działkach zrębowych, na terenie RDLP w Olsztynie, nasuwają się wnioski o ich niskiej stabilności i często krótkiej żywotności. Pogarszające się coraz bardziej w ciągu ostatnich lat warunki atmosferyczne, w tym także w odniesieniu do coraz większej gwałtowności i nieprzewidywalności ich parametrów, nie pozostają bez wyraźnego wpływu na wyznaczone kępy starodrzewu. Zatem przypisana im niezwykle ważna rola ekologiczna, która była definiowana jako refugium (repozytorium pożytecznych organizmów) jest relatywnie krótka. Główną przyczyną takiego stanu rzeczy jest nagła zmiana warunków ekologicznych, głównie świetlnych i wilgotnościowych.

Zmiany klimatyczne sprzyjają coraz bardziej masowemu pojawowi gatunków owadów, które dotychczas nie miały większego znaczenia w kontekście ochrony lasu. Dla dużej części z nich to właśnie niewielkie i licznie rozproszone kępy starodrzewu, stanowią doskonałe miejsca gwarantujące optymalne warunki do szybkiego i masowego rozwoju, co w połączeniu z postulatem wyłączenia ich z prac gospodarczych, może przyczynić się do powstawania dużych strat o charakterze przyrodniczym i gospodarczym. Teren RDLP w Olsztynie stał się już niestety obszarem, na którym stwierdza się coraz częstsze przypadki występowania zagrożenia od kornika ostrozębnego. Wszystkie dotychczasowe przypadki wystąpienia i rozprzestrzeniania zagrożenia miały swój związek z biogrupami o niewielkich powierzchniach. W związku z tym Dyrektor RDLP w Olsztynie, pismem z dnia 17.05.2019 r. (ZO.7102.3.2019), określił zasady postępowania w takiej sytuacji.

Uwzględniając powyższe, wskazana jest zmiana w podejściu do wyznaczania kęp starodrzewu, szczególnie w drzewostanach jednowiekowych i jednogatunkowych.

Komisja zaleca zatem następujące rozwiązanie. W możliwie maksymalnym stopniu, w uzasadnionych przypadkach należy odstąpić od pozostawiania „małych” kęp starodrzewu na każdej powierzchni manipulacyjnej. Z części powierzchni wydzielen przewidzianych do użytkowania rębego w najbliższym dziesięcioleciu zlokalizowanych w ostępie, należy utworzyć odrębne wydzielenie. Jego lokalizacja powinna być uzgodniona z Nadleśnictwem, a powierzchnia wynosić nie mniej niż 5% powierzchni drzewostanów objętych użytkowaniem rębnym. W wydzieleniu tym nie zostaną zaprojektowane wskazania gospodarcze i dodatkowo zostaną one oznaczone zapisem w polu „Informacje różne” - „Biogrupa”

Należy unikać planowania rębni zupełnych na powierzchniach uznanych jako lasy ochronne zwłaszcza na siedliskach bogatszych niż borowe. Tego typu przypadki muszą posiadać stosowne uzasadnienie podyktowane stanem sanitarnym lasu, kształtem

wydzielenia uniemożliwiającym zastosowanie innych sposobów zagospodarowania lub zagrażać ciągłości celów dla których wydzielono dany las ochronny.

Strefy ekotonowe należy kształtować zgodnie z ZHL i potrzebami terenowymi. Do kształtowania stref ekotonowych można przystąpić już w drzewostanach bliskorębnych poprzez użycie wskazówki gospodarczej „WPROWADZANIE PODSZYTU” ze zredukowaną powierzchnią zabiegu i pola informacji różnej „EKOTON”. Wykonawca prac urządzeniowych sporządzi niestandardową warstwę poligonową planowanych ekotonów.

Wskazania gospodarcze dla plantacji drzew szybkorosnących zostaną ustalone przy konstruowaniu planu cięć.

16.2 Użytkowanie przedrębne

Powierzchnia użytkowania przedrębnego zostanie zestawiona jako pierwszy nawrót, natomiast masa - jako suma wszystkich nawrotów.

W drzewostanach o niskim zadrzewieniu, uszkodzonych w wyniku występowania czynników biotycznych lub abiotycznych oraz na małych powierzchniach położonych wśród gruntów innej własności można odstąpić od planowania wskazówek gospodarczych. Listę wydzielen bez wskazówek należy uzgodnić z Nadleśnictwem.

W związku z okresem ciszy pielęgnacyjnej nie należy planować TP w drzewostanach bliskorębnych.

17. Wytyczne w sprawie sporządzenia „Wykazu drzewostanów kwalifikujących się do gospodarstwa odbudowy lasów niestabilnych”.

Dla drzewostanów niestabilnych, zakwalifikowanych do przebudowy wiek rębności zostanie ustalony indywidualnie. Nadleśnictwo, w porozumieniu z wykonawcą, w oparciu o dane taksacyjne, sporządzi wykaz w/w drzewostanów i w porozumieniu z RDLP podejmie decyzję o tworzeniu tego gospodarstwa.

18. Wytyczne w sprawie pielęgnowania lasu, w tym cięć pielęgnacyjnych.

Pielęgnowanie należy projektować w oparciu o faktyczne potrzeby stwierdzone na gruncie. Wskazania dotyczące pielęgnowania lasu zostaną zestawione odrębnie dla upraw zainwentaryzowanych oraz upraw projektowanych.

19. Wytyczne w sprawie hodowli lasu.

19.1 Zalesienia.

Do planu zalesień zostaną przyjęte wyłącznie grunty, które w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego lub w decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu zostały przeznaczone do zalesienia. Obowiązek wcześniejszego uzyskania decyzji o WZIZT spoczywa na Nadleśnictwie.

19.2 Poprawki

Poprawki należy projektować w wysokości do 5% powierzchni projektowanych odnowień i zalesień w nadchodzącym dziesięcioleciu.

19.3 Pozostałe prace hodowlane

Lokalizacja powierzchni projektowanych do wprowadzania podszytów, II piętra, luk do odnowienia, powierzchni przewidzianych do sukcesji naturalnej, zalesienia, klas odnowienia, klas do odnowienia, halizn i płazowin, wydzieleń bez wskazań gospodarczych, plantacji szybkorosnących zostanie uzgodniona w trakcie prac terenowych. Wprowadzanie podszytów, II piętra oraz projektowanie luk do odnowienia należy planować tylko tam, gdzie jest to uzasadnione potrzebami hodowlanymi. Szczególnej weryfikacji należy poddać drzewostany dębowe na gruntach porolnych. Podczas NPP wykonawca przedstawi wykaz powierzchni z odnowieniem naturalnym, zgodnie z zarządzeniem 58/2012 Dyrektora Generalnego.

19.4 Selekcja i nasiennictwo

Ewentualne zmiany w tym zakresie Nadleśnictwo uzgodni z Wydziałem Gospodarki Leśnej i Ochrony Lasu oraz dokona stosownych zmian w Rejestrze Leśnego Materiału Podstawowego. Wykonawca przyjmie w pul powyższe ustalenia. Dodatkowo zobowiązuje się wykonawcę do nierozliczania ponownego powierzchni wydzieleń, figurujących w rejestrze LMP (zmiany są dopuszczalne w przypadku stwierdzenia znacznych rozbieżności w powierzchni). Informacje o istniejących blokach upraw pochodnych należy zamieścić w opisie taksacyjnym w polu „informacje różne”.

19.5 Szkółkarstwo

Zagadnienia dotyczące produkcji szkółkarskiej zostaną ujęte w pul zgodnie z Programem Szkółkarskim RDLP w Olsztynie.

20. Wytyczne w sprawie ogólnej ochrony lasu oraz ochrony przeciwpożarowej.

Wykonawca szczegółowo przedstawi zagadnienia ochrony i różnorodności biologicznej oraz zagrożenia ze strony szkodliwych czynników biotycznych i abiotycznych w elaboracie i Programie Ochrony Przyrody.

W trakcie prac terenowych, rozpoznany zostanie aktualny stan zdrowotny i sanitarny lasów w aspekcie uszkodzeń ze strony czynników biotycznych – grzybów, owadów, zwierzyny oraz czynników abiotycznych – przymrozków, okiści, wiatru a także czynników antropogenicznych.

Sprawy zagrożenia pożarowego zostaną przeanalizowane podczas prac terenowych i opisane w oddzielnym rozdziale elaboratu. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów, nadleśnictwo zostanie zakwalifikowane do odpowiedniej kategorii zagrożenia pożarowego. Plan ochrony przeciwpożarowej zostanie sporządzony w oparciu o sposoby postępowania w razie pożaru, instrukcję przeciwpożarową i w/w rozporządzenie. Plan zostanie uzgodniony z odpowiednią terytorialnie Komendą Wojewódzką PSP.

Wykonawca podczas prac terenowych zainwentaryzuje istniejącą infrastrukturę ppoż oraz sporządzi mapę sytuacyjno - przeglądową uwzględniającą elementy związane z zabezpieczeniem ppoż. Elementy te należy również nanieść na odpowiednie warstwy LMN. Przebieg elementów infrastruktury liniowej (np. linie energetyczne, drogi wywozowe, szlaki turystyczne itp.) powinien być uzgadniany z sąsiednimi nadleśnictwami i kartowany na mapie w spójny sposób .

21. Wytyczne w sprawie zagospodarowania rekreacyjnego.

Wykonawca zainwentaryzuje wszelkie elementy rekreacyjno-turystyczne na terenach lasów Nadleśnictwa. Zagadnienia powyższe omówione zostaną w elaboracie i Programie Ochrony Przyrody. Wykonawca wykorzysta materiały dostępne w Nadleśnictwie, a także pochodzące z innych źródeł, a dotyczące tych zagadnień. Wykonawca naniesie na LMN oraz na „Mapę sytuacyjno - przeglądową zagospodarowania turystycznego” wszystkie zainwentaryzowane obiekty związane z rekreacyjnym zagospodarowaniem lasu, jak również liniowe elementy zagospodarowania turystycznego.

(np. ścieżki konne, rowerowe, szlaki kajakowe, szlaki turystyczne itp.) Dodatkowo w opisie taksacyjnym „w informacjach różnych” wprowadzona zostanie informacja o dodatkowym przeznaczeniu gruntów.

22. Wytyczne w sprawie użytkowania ubocznego oraz zagospodarowania łowieckiego.

Podział na obwody łowieckie zostanie przyjęty zgodnie z decyzją Marszałka Województwa. Nadleśnictwo dostarczy wykonawcy prac listę poletek łowieckich. Ich liczba i lokalizacja powinna wynikać z wielkości populacji zwierzyny, planów pozyskania, kategoryzacji obwodu łowieckiego oraz intensywności szkód w obwodach.

Na potrzeby wykonania standardu LMN, Wykonawca, zainwentaryzuje uzgodnioną z Nadleśnictwem lokalizację ambon, paśników oraz lizawek.

Wykonawca uzgodni także z Nadleśnictwem lokalizację plantacji choinkowych a także powierzchnie spełniające rolę baz roślin runa leśnego.

23. Wytyczne w sprawie ujmowania w planie urządzenia lasu zagadnień dotyczących infrastruktury nadleśnictwa.

Zostaną opisane w elaboracie w sposób ogólny, zgodnie z IUL. Nadleśnictwo posiada operat drogowy, jego zapisy zostaną uwzględnione w projekcie planu.

24. Wytyczne dotyczące charakterystyki ekonomicznej.

Wykonawca zamieści w elaboracie charakterystykę ekonomiczną terenu nadleśnictwa oraz zestaw tabelę XVIII.

25. Prognoza stanu zasobów na koniec okresu gospodarczego.

Zostanie wykonana zgodnie z IUL

26. Aktualizacja Programu Ochrony Przyrody.

Program Ochrony Przyrody obejmuje kompleksowy opis stanu ochrony przyrody w Nadleśnictwie, w tym cele i zasady trwale zrównoważonej gospodarki leśnej w lasach wielofunkcyjnych oraz przewidziane sposoby ich realizacji. Wykonawca dokona aktualizacji, istniejącego Programu Ochrony Przyrody, obejmującego powierzchnię zasięgu terytorialnego Nadleśnictwa. Będzie się składał z części opisowej oraz mapy sytuacyjno-przeglądowej walorów przyrodniczo-kulturowych, wykonanej na bazie mapy sytuacyjno-przeglądowej funkcji lasu w skali 1:50 000.

Część opisowa programu będzie zawierać dane dotyczące form ochrony wymienionych w ustawie o ochronie przyrody.

W programie zostaną uaktualnione granice zasięgu poszczególnych form ochrony przyrody oraz powierzchnia gruntów nadleśnictwa w ramach poszczególnych obszarów. Źródłem informacji do Programu Ochrony Przyrody będą dane zawarte w planach zadań ochronnych, planach ochrony oraz informacje uzyskane od pracowników Nadleśnictwa, Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Konserwatora Zabytków, z Biura Planowania Przestrzennego, z Urzędów Gmin, ze środowisk naukowych, przyrodniczych i organizacji społecznych oraz dane pozyskane w trakcie inwentaryzacji lasu.

Wykonawca sporządzi listę gatunków chronionych i cennych z podaniem źródła informacji.

Wykonawca w czasie prac taksacyjnych zwróci szczególną uwagę na inwazyjne gatunki obce stwarzające zagrożenie dla Unii lub dla Polski, a także na inwazyjne gatunki obce, które prawdopodobnie spełniają kryteria uznania ich za stwarzające zagrożenie dla Unii, w zakresie określonym w ustawie z dnia 11 sierpnia 2021 r. o gatunkach obcych i odnotuje lokalizację ich występowania w opisie taksacyjnym (informacje różne). Nadleśnictwo przekaze wykonawcy projektu Planu wyniki inwentaryzacji IGO z 2019 roku i ich weryfikacje z 2024 roku. Ostateczne zestawienie tak rozpoznanych stanowisk jako lista spostrzeżeń, a nie wynik inwentaryzacji, zamieszczone zostanie w Programie Ochrony Przyrody. W toku prac przygotowawczych, Nadleśnictwo sporządzi szczegółową listę gatunków, które będą w ten sposób obserwowane.

Nadleśnictwo przekaze wykonawcy uzgodniony z RDLP w Olsztynie wykaz drzewostanów czasowo wyłączonych z użytkowania głównego na skutek odpowiednich decyzji Nadleśniczego lub uprawnionych organów właściwych do spraw ochrony przyrody w tym: ekosystemów referencyjnych, starolasów, obszarów cennych przyrodniczo I kategorii, shadow list rezerwatów. Wykazy te zamieszczone zostaną w Programie Ochrony Przyrody. Ostateczne zestawienia powyższych wykazów powinno zostać uzgodnione pomiędzy wykonawcą a Nadleśnictwem i przedłożone do akceptacji RDLP przed końcowym odbiorem prac terenowych.

Elementy ujęte w Programie Ochrony Przyrody zostaną umieszczone na odpowiednich warstwach Leśnej Mapy Numerycznej.

POP oraz związane z nim mapy, zostanie wykonany w dwóch wersjach: pełnej z przeznaczeniem dla LP oraz przeznaczonej do publikacji (będzie pozbawiona danych podlegających ochronie na podstawie art. 16 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko).

Wykonawca sporządzi „Operaty dla leśnictw – wyciąg z wybranymi informacjami z POP oraz prognozy oddziaływania na środowisko.

Program Edukacji Społeczeństwa sporządzi Nadleśnictwo i przekaze wykonawcy przed NPP. Na mapie zagospodarowania turystycznego zostaną wkreślone istniejące szlaki turystyczne.

27. Wydruk map tematycznych.

Wydruk zostanie wykonany zgodnie z IUL oraz opisem przedmiotu zamówienia.

28. Zakres oraz stopień szczegółowości prognozy oddziaływania na środowisko.

Komisja zatwierdza projektowany zakres oraz stopień szczegółowości prognozy oddziaływania na środowisko określony przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Olsztynie (pismo WOPN.611.20.2024.KP z dnia 21 maja 2024).

29. Inne zagadnienia projektowe specyficzne dla Nadleśnictwa.

Nadzór nad gospodarką leśną w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa pełniony jest na podstawie zawartych porozumień ze starostwami.

W trakcie prac taksacyjnych należy zwrócić szczególną uwagę na: zinwentaryzowanie lokalizacji źródeł, śródleśnych bagien, mszarów, oczek wodnych, obszarów bagiennych oraz innych miejsc podsiąku wody celem właściwego zaprojektowania wskazań, szczególnie z zakresu użytkowania rębego.

30. Opinia Zespołu Lokalnej Współpracy dotycząca problematyki związanej z wykonaniem Planu Urządzenia Lasu

W wyniku uzgodnień po naradzie urzędzeniowej doszło do pozytywnego zaopiniowania założeń do projektu planu urządzenia lasu oraz wyznaczonych lasów społecznych przez Zespół Lokalnej Współpracy, których odzwierciedleniem jest powstanie opinii, załączonej do niniejszego protokołu. Członkowie strony społecznej zaznaczyli również w opinii, aby zachować i utrzymać w należyтым stanie technicznym istniejących obiektów związanych z zagospodarowaniem turystycznym.

Opinia została zaakceptowana oraz podpisana przez 9 członków ZLW.

Mrągowo, dnia 28.02.2025r.

**Opinia Zespołu Lokalnej Współpracy
dotycząca założeń do sporządzenia Planu Urządzenia Lasu
w Nadleśnictwie Mrągowo
przedstawionych na naradzie urzędzeniowej w dniu 28 lutym 2025r.**

Zespół Lokalnej Współpracy pozytywnie ocenia zaprezentowane założenia do projektu planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Mrągowo na lata 2027 – 2036.

W zakresie propozycji wyróżnienia obszarów o szczególnym znaczeniu dla lokalnej społeczności ZLW wyraża pozytywną opinię dla lasów społecznych położonych w następujących lokalizacjach (oddziałach leśnych):

Adres leśny oddziału strefy intensywnego oddziaływania społecznego	Adres leśny oddziału strefy intensywnego oddziaływania społecznego	Adres leśny oddziału strefy zrównoważonego oddziaływania społecznego
07-14-1-01-3	07-14-3-10-13	07-14-1-02-101
07-14-1-01-9	07-14-3-10-15	07-14-1-02-102
07-14-1-01-9A	07-14-3-10-16	07-14-1-02-111
07-14-1-01-10	07-14-3-10-26	07-14-3-10-14
07-14-1-01-17	07-14-3-10-28	07-14-3-10-30
07-14-1-01-18	07-14-3-10-29	07-14-3-10-31
07-14-1-02-89	07-14-3-11-134	07-14-3-10-32
07-14-1-02-90	07-14-3-11-135	07-14-3-10-39
07-14-1-02-100	07-14-3-11-136	07-14-3-12-126
07-14-1-02-112	07-14-3-14-189	07-14-3-13-247
07-14-1-02-126	07-14-3-13-264	07-14-3-13-248
07-14-1-02-127	07-14-3-13-265	07-14-3-13-249
07-14-1-02-135	07-14-3-13-266	07-14-3-13-250
07-14-1-02-148	07-14-3-13-267	07-14-3-13-269
07-14-1-04-198	07-14-3-13-268	07-14-3-13-271
07-14-1-02-136	07-14-3-13-270	
07-14-1-02-138	07-14-3-14-305	
07-14-1-04-189	07-14-3-14-311	
07-14-3-10-12	07-14-3-14-201	

W zakresie potrzeb dotyczących zagospodarowania turystycznego Zespół Lokalnej Współpracy wnioskuje o utrzymanie w odpowiednim stanie technicznym i zachowanie istniejących obiektów związanych z zagospodarowaniem turystycznym, w tym w szczególności istniejących ścieżek edukacyjnych, miejsc wypoczynku (wiaty, miejsca na ognisko, miejsca postojowe, udostępnione plaże), a także szlaków turystycznych wyznaczonych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa przez inne podmioty we współpracy z Nadleśnictwem.

W imieniu Zespołu Lokalnej Współpracy:

1. Zenta Woźniak
2. Ole Potone
3. Hubert Sodomitas
4. Cota Arkadiusz
5. Marcin Kordt
6. Wioletta Radek
7. Stanisław Chmielewski
8. Marcin Kieplach
9. Jerostaw Złyskun
10.
11.
12.

Data sporządzenia protokołu: 18.03.2025 r.

SPORZĄDZIŁ:

Tomasz Surwiłło – Bogdanowicz

DYREKTOR

Wojciech Matuszak

Zastępca Dyrektora ds. Gospodarki Leśnej

/podpisano elektronicznie/